

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG TỰ CHỦ GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC THỦ ĐÔ HÀ NỘI

Trần Văn Tùng

Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Tóm tắt: *Giáo dục quốc phòng an ninh có vai trò quan trọng trong việc giáo dục kiến thức quốc phòng và an ninh cho công dân nhằm phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc và truyền thống yêu nước của dân tộc ta. Giáo dục quốc phòng và an ninh là môn học chính khoá cho học sinh, sinh viên trong các cơ sở giáo dục từ trung học phổ thông cho đến đại học. Bài viết này, trước tiên chúng tôi muốn phân tích vai trò của môn học giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên trong các cơ sở giáo dục đại học; thứ hai là mô tả khái quát thực trạng công tác tự chủ Giáo dục quốc phòng và an ninh ở trường Đại học Thủ đô Hà Nội và thứ ba: Đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng tự chủ giáo dục quốc phòng và an ninh ở trường Đại học Thủ đô Hà Nội. Các giải pháp này cũng giúp nâng cao ý thức trách nhiệm của sinh viên trong công cuộc bảo vệ và xây dựng Tổ quốc.*

Từ khóa: *Chất lượng; đại học; giáo dục quốc phòng và an ninh; giảng dạy; sinh viên.*

Nhận bài ngày 28.10.2025; gửi phản biện, chỉnh sửa, duyệt đăng ngày 29.12.2025

Liên hệ tác giả: Trần Văn Tùng; email: tvtung@daihocthudo.edu.vn

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Nhằm phát triển giáo dục quốc phòng và an ninh, những năm qua Đảng, Nhà nước đã có nhiều chủ trương, chính sách đề cập trên tất cả các mặt (GV, cơ sở hạ tầng, đổi mới nội dung, chương trình...) và bước đầu đã đạt được những kết quả nhất định: công tác giáo dục quốc phòng và an ninh đi vào nền nếp, chất lượng, hiệu quả được nâng lên... Tuy nhiên, so với yêu cầu xây dựng, củng cố quốc phòng, an ninh (QP&AN), bảo vệ Tổ quốc hiện nay thì công tác GDQP&AN cho sinh viên đòi hỏi phải cần tiếp tục nâng cao hơn nữa chất lượng, hiệu quả công tác này.

Trong giai đoạn hiện nay, tình hình thế giới và khu vực tiếp tục diễn biến nhanh chóng, phức tạp, tiềm ẩn những yếu tố khó lường. Đối với nước ta, các thế lực thù địch vẫn luôn tìm mọi cách chống phá, chủ yếu bằng chiến lược “diễn biến hoà bình”, nhằm xoá bỏ chế độ xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam, xoá bỏ vai trò lãnh đạo của Đảng. Nhằm xây dựng và bảo vệ vững chắc nước Việt Nam xã hội chủ nghĩa, chúng ta cần xây dựng một thế trận quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân trong đó học sinh, sinh viên (SV) trên cả nước là một lực lượng đông đảo, có đủ sức khỏe, có trình độ học vấn, có tiềm năng sáng tạo, có khả năng tiếp cận và làm chủ khoa học kỹ thuật hiện đại và là chủ nhân tương lai của đất nước. Do đó, nâng cao chất lượng tự chủ Giáo dục quốc phòng và an ninh (GDQP&AN) là “...nhiệm vụ chung của Đảng, Nhà nước và toàn xã hội; phải được chỉ đạo, tổ chức thực hiện chặt chẽ, thống nhất từ Trung ương đến địa phương” [1; tr 1]. GDQP&AN được tiến hành “bằng các hình thức phù hợp với từng đối tượng” [1; tr 1].

Quan điểm của Đảng, Nhà nước ta, GDQP&AN là tổng thể các hoạt động giáo dục xây dựng, nâng cao phẩm chất, năng lực về quốc phòng và an ninh cho công dân Việt Nam trong các hoạt động nhằm thực hiện thắng lợi nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Chỉ thị số 12-CT/TW ngày 03/02/2007 của Bộ Chính trị về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác GDQP&AN trong tình hình mới đã xác định: “GDQP&AN là một bộ phận của nền giáo dục quốc dân” [1; tr 1]. Vì vậy, đội ngũ giảng viên (GV) giảng dạy bộ môn GDQP&AN phải có những giải pháp phù hợp với từng đối tượng người học, góp phần nâng cao chất lượng môn học GDQP&AN.

2. NỘI DUNG

2.1 Mục tiêu và phương pháp nghiên cứu

2.1.1. Mục tiêu nghiên cứu

Bài báo đặt ra mục tiêu đánh giá đúng thực trạng một số nội dung chính của công tác tự chủ GDQP&AN và đề xuất các giải pháp nâng cao chất lượng tự chủ GDQP&AN cho SV ở Trường Đại học Thủ đô Hà Nội hiện nay.

2.1.2. Phương pháp nghiên cứu: Bài viết sử dụng tổng hợp nhiều phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu lý luận: Phương pháp phân tích - tổng hợp tài liệu: Tiếp cận hệ thống các tư liệu để tìm hiểu các khái niệm, cơ sở lý luận về GDQP&AN, điều kiện, yêu cầu tự chủ, thực tiễn công tác tự chủ và nâng cao chất lượng tự chủ GDQP&AN.

Phương pháp khái quát hoá các nhận định độc lập: Tiếp cận các ý kiến, nhận định, quan điểm độc lập từ các nguồn tài liệu khác nhau về vấn đề tự chủ GDQP&AN, từ đó người nghiên cứu khái quát lên thành ý kiến, nhận định, quan điểm riêng của mình.

Phương pháp nghiên cứu thực tiễn: Phương pháp điều tra: Thực hiện một số phiếu điều tra trung cầu ý kiến đối với SV học GDQP&AN trong năm 2025.

Phương pháp lấy ý kiến chuyên gia: Xin ý kiến các phòng, ban chức năng của Nhà trường, cán bộ quản lý và giảng viên trong Khoa GDTC – QP&AN, Trường Đại học Thủ đô Hà Nội.

Phương pháp toán thống kê.

2.2 Vai trò của môn học giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên trong các cơ sở giáo dục đại học

Thế giới đương đại đã và đang diễn ra những biến đổi hết sức nhanh chóng, phức tạp, khó đoán định. Sự biến đổi của tình hình thế giới, khu vực hiện nay đem lại cho đất nước ta cả những thuận lợi, thời cơ và khó khăn, thách thức đan xen, đặt ra nhiều yêu cầu mới đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Trải qua gần 40 năm thực hiện công cuộc đổi mới, đất nước đã đạt được những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử, phát triển mạnh mẽ, toàn diện so với những năm trước đổi mới. Đời sống nhân dân được cải thiện rõ rệt cả về vật chất và tinh thần. Đất nước ta chưa bao giờ có được cơ đồ, tiềm lực, vị thế và uy tín quốc tế như ngày nay... Trong bối cảnh tình hình thế giới có nhiều biến động, phức tạp, Cương lĩnh của Đảng tiếp tục là ngọn cờ tư tưởng, ngọn cờ chiến đấu, ngọn cờ quy tụ sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc phấn đấu vì một nước Việt Nam "dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh"... Kiên quyết, kiên trì bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc; bảo vệ Đảng, Nhà nước, nhân dân và chế độ xã hội chủ nghĩa. Giữ vững an ninh chính trị, bảo đảm trật tự, an toàn xã hội, an ninh con người, an ninh kinh tế, an ninh mạng, xây dựng xã hội trật tự, kỷ cương. Chủ động ngăn ngừa các nguy cơ chiến tranh, xung đột từ sớm, từ xa; phát hiện sớm và xử lý kịp thời những yếu tố bất lợi, nhất là những yếu tố nguy cơ gây đột biến; đẩy mạnh đấu tranh làm thất bại mọi âm mưu và hoạt động chống phá của các thế lực thù địch [2].

Trong tiến trình đổi mới của đất nước, Đảng và Nhà nước luôn kiên định, vận dụng và phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đã từng bước đổi mới tư duy, nhận thức và chỉ đạo thực tiễn, phát triển, hoàn thiện tư duy lý luận về giáo dục quốc phòng và an ninh phù hợp với thực tiễn khách quan, kịp thời đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong tình hình mới.

Theo số liệu của Bộ Giáo dục và Đào tạo, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội, hiện nay có khoảng 2,3 triệu sinh viên đang theo học tại 268 trường đại học, cao đẳng sư phạm; 388 cơ sở giáo dục nghề nghiệp hệ cao đẳng trên cả nước [3]. Đây là lực lượng không nhỏ, có sức khỏe, khi còn ngồi trên ghế nhà trường họ là tầng lớp tri thức trẻ, năng động, sáng tạo, có khả năng tiếp cận và làm chủ khoa học kỹ thuật hiện đại, là lực lượng quan trọng trong xây dựng đất nước, đặc biệt trong các lĩnh vực đòi hỏi tri thức cao, là nguồn lực quan trọng cho nhiều lực lượng khác và là chủ nhân tương lai của đất nước. Bên cạnh đó, vẫn có một bộ phận sinh viên đã và đang bị tác động mạnh bởi cơ chế thị trường, có những biểu hiện của sự phai nhạt lý tưởng cách mạng, xa rời với lịch sử, truyền thống, văn hoá dân tộc. Không ít sinh viên có lối sống đua đòi, hưởng thụ, ích kỷ, say mê với

các ẩn phẩm, trò chơi, văn hoá phẩm không lành mạnh, độc hại, dẫn đến những hành động suy thoái đạo đức, vi phạm pháp luật, dễ bị kẻ xấu kích động, lôi kéo.

Môn học GDQP&AN giữ vai trò chủ chốt trong việc giáo dục ý thức trách nhiệm của sinh viên trong việc thực hiện nhiệm vụ xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân, trang bị cho sinh viên những hiểu biết cơ bản về đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về quốc phòng và an ninh; truyền thông chống giặc ngoại xâm của dân tộc, lực lượng vũ trang nhân dân và nghệ thuật quân sự Việt Nam; xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân, lực lượng vũ trang nhân dân; có kiến thức cơ bản, cần thiết về phòng thủ dân sự, kỹ năng quân sự; sẵn sàng thực hiện nghĩa vụ quân sự; giúp sinh viên ý thức đoàn kết dân tộc và không ngừng phấn đấu học tập vươn lên, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Với mục tiêu giáo dục cho sinh viên có kiến thức cơ bản về quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về quốc phòng và an ninh; xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân, xây dựng thể trận quốc phòng toàn dân gắn với thể trận an ninh nhân dân, xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân; bổ sung kiến thức về phòng thủ dân sự và kỹ năng quân sự; sẵn sàng thực hiện nghĩa vụ quân sự, nghĩa vụ công an bảo vệ Tổ quốc [4].

GDQP&AN là môn học chính khoá cho học sinh từ THPT, THCS đến sinh viên các trường cao đẳng, đại học. Hệ thống các văn bản về GDQP&AN đã được ban hành khá đầy đủ. Nội dung chương trình, phương pháp tổ chức đào tạo được thực hiện, nghiêm túc, hiệu quả, không ngừng hoàn thiện và đổi mới phù hợp với yêu cầu thực tiễn.

Ngoài những nội dung bài giảng mang tính lý thuyết về *Đường lối quốc phòng và an ninh của Đảng Cộng sản Việt Nam; Công tác quốc phòng và an ninh*. Môn học GDQP&AN còn trang bị cho sinh viên những nội dung thực hành về *Quân sự chung và Kỹ thuật chiến đấu bộ binh và chiến thuật*. Thông qua đó: Đảm bảo cho người học có kiến thức cơ bản về quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về quốc phòng và an ninh; xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân, xây dựng thể trận quốc phòng toàn dân gắn với thể trận an ninh nhân dân, xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân; bổ sung kiến thức về phòng thủ dân sự và kỹ năng quân sự; sẵn sàng thực hiện nghĩa vụ quân sự bảo vệ Tổ quốc [5].

Các nội dung lý thuyết của môn học GDQP&AN có vai trò quan trọng trong việc nâng cao nhận thức, hiểu biết, khơi dậy, nêu cao tinh thần yêu nước cho sinh viên, tăng cường khối đại đoàn kết toàn dân tộc, củng cố vững chắc niềm tin vào Đảng và Nhà nước, giúp sinh viên cảnh giác, chống lại mọi âm mưu chia rẽ, phản động của các thế lực thù địch trong và ngoài nước. Đồng thời tăng cường, củng cố và bảo vệ vững chắc an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội, sự đoàn kết trong nhà trường, nâng cao tinh thần đoàn kết dân tộc.

Quá trình học tập, rèn luyện môn học GDQP&AN giúp sinh viên sống trong môi trường gần gũi với môi trường quân đội, là một môi trường rèn luyện, học tập giúp cho sinh viên làm quen với nếp sống kỷ luật, tác phong của người chiến sĩ quân đội nhân dân Việt Nam. Thực hiện tác phong nghiêm túc, khoa học, ý thức trách nhiệm, tinh thần đoàn kết, làm việc theo nguyên tắc, kỷ cương. Đồng thời trang bị những kỹ năng tư duy, lý luận về quốc phòng an ninh, bảo vệ tổ đất nước góp phần vào mục tiêu đào tạo con người có nhân cách, lối sống tốt đẹp, với các đặc tính cơ bản: yêu nước, nhân ái, nghĩa tình, trung thực, đoàn kết, cần cù, sáng tạo.

Thông qua môn học GDQP&AN, giúp cho sinh viên nâng cao hơn nữa kiến thức, kỹ năng và thái độ và có những hành động đúng đắn, tránh được những cám dỗ, tệ nạn xã hội.

Từ những quan điểm, chủ trương của Đảng và Nhà nước đến quá trình tổ chức thực hiện đào tạo GDQP&AN trong các cơ sở giáo dục có một vai trò và ý nghĩa to lớn trong việc giáo dục, nâng cao nhận thức, hiểu biết, ý thức trách nhiệm của sinh viên, thế hệ tương lai của đất nước, là một nhiệm vụ vô cùng quan trọng, đúng đắn và thiết thực hơn bao giờ hết, giúp cho khối đại đoàn kết sức mạnh dân tộc không ngừng được củng cố và lớn mạnh, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ vững Tổ Quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

2.3 Thực trạng công tác tự chủ GDQP&AN ở trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Để đánh giá thực trạng về công tác tự chủ GDQP&AN ở Trường Đại học Thủ đô Hà Nội, nghiên cứu sử dụng phương pháp chuyên gia và phiếu điều tra với đối tượng khảo sát là cán bộ,